

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و هفدهم مجمع شورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۸/۳/۹ مشتمل بر بررسی یک طرح ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: ادامه رسیدگی به طرح زکات اعاده شده از سوی شورای محترم نگهبان.

ماده ۲: برنامه‌ریزی جهت ایجاد هماهنگی نظارت و مشارکت ...

بررسی: سه نفر از اعضاء این ماده را خلاف اصل ۶۰ قانون اساسی می‌دانستند.

توضیح اینکه چون بعضی از اعضاء شورای مرکزی زکات، افرادی غیر کارمند دولت می‌باشند فلذا احاله نمودن موارد ذکر شده در بندهای سه‌گانه ماده ۲ دخالت دادن غیر مجریان در مسائل اجرائی کشور بوده و خلاف اصل ۶۰ قانون اساسی می‌باشد.

ان‌قلت: طبق فرض اعمال این شورا با اذن ولی‌امر می‌باشد و قهراً اعمال آنان اجراء نظر ولی‌امر بوده و تابع قوانین عادی نمی‌باشد.

قلت: بالاخره، قانون قانونی است که مجلس تصویب نموده است - هر چند با اذن ولی‌امر باشد - و قانون مصوب مجلس نباید خلاف شرع یا قانون اساسی باشد و بالتبع مجری باید دولت باشد بلی اگر ولی‌امر دستور دهد که شورای مذکور باید این سه وظیفه را دارا باشند ولو بلغ مابلق مانعی از تصویب چنین قوانینی نمی‌باشد لکن واقعیت غیر از این مسئله است.

ان‌قلت: برنامه‌ریزی جهت ایجاد هماهنگی ... (مذکور در بند ج ماده ۲) و همچنین سیاست‌های تشویقی و تبلیغی ... (مذکور در ماده ۶) مانند کشیدن نقشه ساختمان بودن و مسئله‌ای غیر از ساختن خود ساختمان (یعنی اجرا) می‌باشد و لذا عمل شوراهای مذکور دخالت در امور اجرایی نیست.

قلت: مجلس تنها تصویب نموده که اخذ زکات لازم است ولی کیفیت گرفتن زکات، تشویق و ترغیب و ... همگی اجرائی می‌باشند مانند اینکه بگویند: ساختمان باید ساخته شود که نقشه‌کشی نیز مرحله اصلی اجراء است.

در مقابل نظر اکثر اعضاء این بود که ماده ۲ خلاف اصل ۶۰ نبوده و عمدتاً نظر آنان به دو وجه مذکور در دو «ان‌قلت» بود.

ماده ۴ تبصره ۱: کمیته امداد امام خمینی (ره) موظف است ...

بررسی: ۱- مبنیاً بر اشکال متقدم در اصل ماده ۴، مصرف نمودن معادل زکات - نه خود زکات - بدون اذن ولی‌امر خلاف شرع دانسته شد. (۷ رأی از ۹ رأی)

توضیح اینکه بر فرض قبول اینکه کمیته امداد وکیل یا نماینده ولی‌امر در أخذ و صرف زکات می‌باشد - کمیته امداد تنها می‌تواند خود زکات را مصرف کند نه معادل آن را و لذا صرف معادل آن و قهراً اعطاء زکات مأخوذه به دولت احتیاج به اذن ولی‌امر دارد.

۲- الزام نمودن عامل یا وکیل یا مأذون ولی‌امر به صرف معادل زکات در خصوص منطقه محل جمع‌آوری شده خلاف شرع دانسته شد زیرا چه بسا ولی‌امر صرف در خصوص این منطقه را لازم نداند. و مفروض این است که ولی‌امر اذن به اصل مصرف زکات داده است و اذن خود را مقید به مفاد قانون نموده است. (۶ رأی از ۹ رأی)

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که عمل نمودن بر اساس قانون چه بسا مطابق با صلاحدید ولی‌امر باشد.

۳- مراد از منطقه در این تبصره مشخص نبوده و ابهام دارد.

۴- الزام و موظف نمودن کمیته امداد به صرف معادل زکات در خصوص منطقه شاهد بر آن است که کمیته امداد امام خمینی (ره) وکیل یا نماینده ولی امر نمی‌باشد زیرا نظر بعضی از مراجع مانند امام خمینی (ره) و آیت‌الله خوئی آن است که حمل زکات و صرف آن در خارج محل مأخوذه مانعی ندارد و نظر بعضی از مراجع عظام تقلید آن است که زکات مأخوذه لازم است در خصوص محل أخذ شده - نه منطقه - صرف شود و حال آن‌که الزام کمیته امداد به صرف در خصوص منطقه خلاف این دو نظر می‌باشد و این الزام کاشف از آن است که با کمیته امداد معامله وکیل دهنده زکات تحمیل نشده است و یک وظیفه قانونی به وی تحمیل شده است و الا وجهی برای الزام وی نبود. این مطلب در الزام مذکور در اصل ماده ۴ که بر کمیته امداد پیشنهاد نمودن به دولت در مورد گرفتن اصل زکات و دادن معادل آن را الزام نموده است نیز جاری است.

ماده ۵: شوراهای زکات در استان ...

بررسی: ماده مذکور به بیان ذکر شده در ماده ۲ خلاف اصول متعدده قانون اساسی از جمله اصل ۶۰ و ۵۷ دانسته شد. (۶ رأی از ۹ رأی)

ماده ۶: سیاست‌های تبلیغی، تشویقی در جهت ...

بررسی: آیین‌نامه اجرائی اگر در راستای اجرای مواد سابق باشد مانعی ندارد ولی اگر نوعی قانون‌گذاری باشد خلاف اصل ۸۵ می‌باشد.

ماده ۷: آیین‌نامه اجرایی این قانون ...

بررسی: مشروط نمودن تصویب آیین‌نامه اجرائی توسط هیأت وزیران به تأیید شورا خلاف اصل ۱۳۸ دانسته شد. (۶ رأی از ۹ رأی)

دوام توفیقات حضرت‌عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت داریم.

سیدحسین طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان